

Tietoa varhaiskasvatuksesta vanhemmille ja huoltajille

Tietoa sinulle, lapsen vanhempi tai huoltaja.

Tervetuloa lukemaan varhaiskasvatuksesta.

- Mitä varhaiskasvatus tarkoittaa?
- Millaista varhaiskasvatus on ja miksi se on tärkeää lapselle?
- Miten lapsen varhaiskasvatus suunnitellaan ja millaista tukea lapsi voi saada?
- Miten lapsi voi aloittaa varhaiskasvatuksessa?

Tämän tietopaketin on tehnyt Opetushallitus yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Tekstin lopussa on tietoa laeista ja asiakirjoista, jotka ohjaavat varhaiskasvatusta.

Mitä varhaiskasvatus on?

Suomessa varhaiskasvatus on jokaisen lapsen oikeus ja osa maan koulutusjärjestelmää.

Varhaiskasvatus tarkoittaa kasvatusta, opetusta ja hoitoa alle kouluikäiselle eli 0–6-vuotiaalle lapselle. Sitä järjestävät kunnat ja yksityiset toimijat. Varhaiskasvatusta on monenlaista, mutta useimmiten sillä tarkoitetaan päiväkotia tai perhepäivähoitoa.

Varhaiskasvatuksessa työntekijät ovat kasvatusalan ammattilaisia ja toiminta on tarkasti suunniteltua.

Varhaiskasvatuksen muodot

Suurin vastuu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta on aina vanhemmilla tai huoltajilla. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea tätä työtä. Vanhemmat tai huoltajat valitsevat varhaiskasvatuksen muodon, joka sopii heidän lapselleen.

Varhaiskasvatuksen muodot ovat:

- **Päiväkoti**
Päiväkodissa on usein paljon lapsia ja monta lapsiryhmää. Päiväkodissa työskentelee esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajia ja lastenhoitajia. Päiväkodin johtaja johtaa toimintaa.
- **Perhepäivähoito**
Perhepäivähoidossa lapsiryhmä on pieni. Lapsia hoitaa perhepäivähoitaja omassa kodissaan tai joskus jonkun ryhmän lapsen kotona.
- **Avoin varhaiskasvatustoiminta**
Avoin varhaiskasvatustoiminta on ohjattua toimintaa esimerkiksi leikkipuistossa tai kerhossa. Toiminta voi olla esimerkiksi yhdessä ulkoilua, leikkimistä ja liikkumista. Se voi olla liittyä myös taiteeseen tai musiikkiin. Leikkipuistossa vanhemmat voivat osallistua toimintaan lapsen kanssa.
- **Varhaiskasvatuksen vuorohoito** tarkoittaa päiväkotia, joka on auki myös illalla ja yöllä. Lapsi voi olla hoidossa myös viikonloppuna. Syy tähän on vanhempien aikataulu. Vanhempi voi olla esimerkiksi vuorotyössä.

Lähtökohtana lapsi

Varhaiskasvatuksen tarkoitus on,
että lapsi oppii uutta.
Toiminta suunnitellaan aina niin,
että se sopii lapsen ikään ja tarpeisiin.

Varhaiskasvatuksessa monia asioita
tehdään ja opitaan leikin avulla.
Leikkiminen on tärkeää ja ominaista
kaikille lapsille.

Kun lapsi leikkii muiden kanssa,
hän oppii monia taitoja.
Hän oppii sosiaalisuutta ja vuorovaikutusta
eli sitä, miten muiden ihmisten kanssa toimitaan.
Hän oppii tunnistamaan omia tunteitaan
ja toisten tunteita.
Hän oppii kunnioittamaan muita ihmisiä
ja sen, että ketään ei saa kiusata.

Hän saa myös osallisuuden kokemuksia
eli tunteen siitä, että hän kuuluu mukaan ryhmään.
Samalla lapsi oppii, millainen hän itse on
ja ymmärtää oman ainutlaatuisuutensa.
Lapsen täytyy saada kokea,
että hänet hyväksytään sellaisena kuin hän on.
Ryhmässä lapsi oppii
myös noudattamaan sääntöjä
ja ymmärtämään omia ja muiden tunteita.

Lapsi oppii varhaiskasvatuksessa myös
monia muita asioita.
Hän harjoittelee esimerkiksi
lukemisen ja laskemisen perustaitoja.
Varhaiskasvatuksessa lapselle
opetetaan taitoja,
joista on hyötyä jatkossa koulussa
ja elämässä.

Varhaiskasvatus sopii kaikille lapsille

Varhaiskasvatus on aina inklusiivista. Se tarkoittaa, että jokainen lapsi voi tulla mukaan varhaiskasvatukseen juuri sellaisena kuin hän on. Varhaiskasvatus suunnitellaan aina yksilöllisesti jokaiselle lapselle, vaikka toiminta on ryhmässä.

Varhaiskasvatusta järjestetään suomen, ruotsin ja saamen kielillä. Lisäksi on kaksikielistä toimintaa sekä kielikylpyjä. Kielikylpy tarkoittaa, että opetus on jollakin muulla kielellä kuin lapsen äidinkielellä. Kahta tai useaa kieltä puhuva lapsi voi puhua ja käyttää omaa äidinkieltään varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatus on aina sitoutumatonta. Siihen ei liity politiikkaa, uskontoa tai mitään maailmankatsomusta. Toiminnassa arvostetaan sitä, että ihmiset ovat erilaisia ja heillä on eri kieliä, kulttuureja ja näkemyksiä.

Yhteistyötä lapsen parhaaksi

Varhaiskasvatuksessa lapsella on oikeus tukeen kehityksessä, oppimisessa ja hyvinvoinnissa. Jos lapsella on erityisiä tarpeita, hän saa tukea omassa varhaiskasvatusryhmässään. Joskus lapsi voi olla pienryhmässä tai erityisryhmässä.

Tukea on monenlaista: yleistä, tehostettua ja erityistä tukea. Tuki voi tarkoittaa esimerkiksi, että lapsi harjoittelee hänelle vaikeita asioita erityisopettajan avulla.

Tuki voi olla myös
apuvälineiden käyttöä
tai sitä, että lasta avustetaan eri tilanteissa.
Jos tuki on säännöllistä
tai sitä annetaan koko ajan,
tuesta tehdään päätös.

Jos lapsi tarvitsee tukea,
asiasta kannattaa aina puhua avoimesti.
Aloite keskusteluun voi tulla vanhemmilta tai huoltajilta,
varhaiskasvatuksen työntekijöiltä
tai esimerkiksi neuvolasta tai lääkäriltä.
Varhaiskasvatuksen työntekijät tekevät yhteistyötä
muun muassa puheterapeuttien, toimintaterapeuttien
ja psykologien kanssa.

Neuvolan kanssa yhteistyö on erityisen tiivistä,
kun lapsi on 1,5 vuotta ja 4 vuotta.
Silloin hänelle tehdään neuvolassa
laaja terveystarkastus.
Vanhempi tai huoltaja voi antaa kirjallisen luvan,
että varhaiskasvatuksen työntekijöiden arvio lapsesta
otetaan huomioon neuvolan terveystarkastuksessa.

Varhaiskasvatuksen toimijat
tekevät yhteistyötä myös
esiopetuksen ja perusopetuksen kanssa.
Näin varmistetaan,
että lapsi saa tukea esiopetuksessa ja koulussa,
jos hän tarvitsee sitä.

Suomessa esiopetukseen osallistuminen
tai esiopetuksen tavoitteiden oppiminen muulla tavalla
on pakollista kaikille lapsille.

Lapsi voi aloittaa
pidennetyn oppivelvollisuuden
ennen perusopetusta,
jos hän ei voi vamman tai sairauden takia
muuten saavuttaa perusopetuksen tavoitteita.
Pidennettyä oppivelvollisuutta varten
tarvitaan lääkärin tai psykologin arvio.
Arvion jälkeen päätöksen asiasta
tekee kunta.
Kun päätös on tehty, lapsi voi aloittaa

4–5-vuotiaana pidennettyä oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa tai 6-vuotiaana pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvassa esiopetuksessa.

Lapsen vasu eli oma varhaiskasvatussuunnitelma

Lapselle tehdään varhaiskasvatuksessa aina henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma eli lapsen vasu.

Vasun tekevät lapsen vanhemmat tai huoltajat ja varhaiskasvatuksen työntekijät yhdessä. Myös lapsen mielipidettä kuunnellaan.

Vasu on yhteinen suunnitelma siitä, miten lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia edistetään.

Suunnitelma voi olla paperinen tai sähköinen (digitaalinen).

Jos lapsi tarvitsee lisää tukea, tuen antaminen suunnitellaan lapsen vasuun.

Vasu on salassa pidettävä asiakirja.

Vasu-keskustelu on aina luottamuksellista.

Voit kysyä lapsen kehityksestä, tilanteesta tai varhaiskasvatuksesta varhaiskasvatuksen työntekijältä.

Avoin ja rehellinen keskustelu on lapsen parhaaksi.

Tarvittaessa tulkki auttaa keskustelussa.

Miten lapsi voi aloittaa varhaiskasvatuksessa?

Tavallisesti lapsi täytyy ilmoittaa mukaan varhaiskasvatukseen

4 kuukautta ennen aloittamista.

Jos varhaiskasvatuksen tarve on äkillinen, 2 viikkoa riittää.

Äkillinen tarve voi johtua esimerkiksi huoltajan töistä tai opiskelusta.

Jos lapsella on kaksi kotia ja ne ovat eri kunnissa, hänellä on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen molemmissa kunnissa.

Tilapäisen suojelun piirissä olevalla, turvapaikkaa hakevalla tai pakolaislapsella on oikeus kunnan varhaiskasvatukseen, jos hänen vanhempansa tai huoltajansa ei pysty hoitamaan häntä esimerkiksi työn tai opiskelun takia.

Kiireellisessä tilanteessa lapsi pääsee varhaiskasvatukseen 2 viikon kuluessa.

Päätös varhaiskasvatuksesta tehdään aina niin, että ajatellaan lapsen etua.

Jos lapsen perheelle on myönnetty turvapaikka, lapsi pääsee aina varhaiskasvatukseen.

Mistä saan lisätietoa?

Tietoa oman alueenne varhaiskasvatuksesta saat kunnan tai yksityisten toimijoiden verkkosivuilta. Voit kysyä lisää myös neuvolasta.

Tutkimus- ja lakitietoa

Suomessa varhaiskasvatusta tutkitaan paljon ja toimintaa kehitetään tutkimuksen perusteella. Tutkimusten mukaan varhaiskasvatuksella on suuri merkitys lapsille ja yhteiskunnalle. Lapselle on tärkeää päästä mukaan toimintaan, jossa lähtökohtana ovat osallisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja yhteisöllisyyden periaatteet.

Varhaiskasvatus perustuu Suomen lakiin ja tiettyihin asiakirjoihin. Varhaiskasvatuslaki (540/2018) ja valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018) ohjaavat varhaiskasvatusta. Ne määrittelevät esimerkiksi varhaiskasvatuksen tavoitteet ja sen, miten varhaiskasvatus järjestetään.

Varhaiskasvatus perustuu myös Opetushallituksen tekemiin kansallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on määräys, jonka perusteella kunta tai kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja tekee paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat.

Lisää tietoa saat esimerkiksi Opetushallituksen ja asuinkuntasi verkkosivuilta.